

Lovas Ildikó

ALMÁCSKA

Négybe osztotta a lécz az ablakot. Négy pici ablak izzadt a télben a szoba melegétől. Izzadságfoltjaik alakja különböző volt, aprócska alakok formálódtak bennük, mesékkal. Meséket izzadt az ablak a télben. Almácska ott térdelt egy hokedlin, nézte őket. Mesekockákká vált a négybe osztott ablak, így mesélte később, teljes megértéssel a fia iránt, aki az üzletben vásárolt tizenkét elemből álló, tehát hat mesét tartalmazó kockákat dühösen sírva lökte le a konyhaasztalról, nem tudva összeállítani egyetlen történetet sem. Mert a mesék akkor szépek, ha mozdulatlanságba merednek előttünk, például egy ablaktáblára izzadva. És titkosak, mások számára elérhetetlenek, senki nem lehet tanúja sikertelenségünknek, ha nem tudjuk összeállítani őket: ha az ablak izzadságába beleformálódott alakokat nem tudjuk felismerni – magyarázta.

De lehet, hogy nem is alakok, csak pontok, lecsorgások, a kilátást homályosító akadály részei, ellenkeztem. Nagyon értetlenül néztem rá, sajnálkozva is. A fejedben, hát ott vannak, gyönyörű mozdulatlanságban. Egy kondásfiú, aki kezében tartja a királylány haját. És? – kérdeztem. Semmi más – mondta –, semmi más. Talán a négybe osztott ablak másik három részében folytatódott? Minek kellett volna folytatódnia? Hát, nem érted, valóban nem, hogy ebben az egy képben már benne volt a három próba, amit kiállt a kondásfiú? Az ablakról izzadt mesék csak a lényegét közölték. Ennek ellentéte a kéményből felszálló füst, állandóan változó történeteivel. A füst meséi zajosak, kéken vibráló. Igen – ráncolta homlokát Almácska –, talán ha rögtön megemlítem neked az ellenpontot, a kémény meséit, akkor könnyebben megérted emezt. És a csukott gang – talán a két háború között üvegezték be – ablakainak egyértelmű jégvirágait sem hagyhatjuk ki, hogy kibontakozhassanak előtted a négy pici ablak mozdulatlan történetei. (De nem állóképek! Nehogy ilyen butaságra gondolj.) A jégvirágok olyan közönségesek. Nem a szépségükben van a hiba, hanem titoktalanságukban, kitárulkozó fehér formáikban. Mozgalmasságukban, ahogyan át- meg átindáznak egymáson. A ké-

mény meséi is mozgalmasak, de nem kitárulkozók. És gyorsan illanók. A jégvirágos ablakok, mert kitárulkozóak, a közönségeséget sugallják, mozgalmasságuk hétköznapi, varázstalan.

Azért nem a kémény meséit választottam, mert nagy zajgást éreztem magamban. Az elég volt. Nézni a mozdulatlan vágytam. A biztosat. Egy teljes napig ugyanazt. Ami nem gyorsan illan, kékes gomolygásban, mint a kémény füstje, mint a jókedvem. Ritkán becéztek engem; nem volt divat a faluban az ilyesmi. Anyám nem is szerette a nevemet, ha kicsúfoltak miatta, csak vonogatta a vállát, apád az oka, ő ragaszkodott hozzá, neki panaszkodj, mindig ezt mondta, és a hátát fordította felém.

Nem tudta megbocsátani apámnak, hogy belészeretett. A háború után, amikor pödrödni kezdett a határ összefelé, mint a diófa levele, akkor érkezett az apám a faluba. Beszélte a nyelvünket, a nagyapjától tanulta. Az ott volt katonatiszt, odavezényelték, a hegyek közé ékelt városba, oda is nőült. Élete végéig odaadó megértéssel kerülgette az imaszőnyeget, amelyre a felesége naponta ötször letérdelt. Az apámnak ő mesélt a lágy hegyekről, azokról, amelyeken másként nőnek a fák, a városról, amelyet beékeltek a hegybe, és nem a mélyébe sülyesztettek, mint amelyben apám világra jött. A királynék városáról úgy hallgatta apám a meséket, mint más a Piroskáról és a farkasról szólóakat. Amikor aztán lelőtték a trónörökösöt, apámban – de hiszen ez természetes – útjára indult a vág, hogy megkeresse azt, amit a pisztolylovás ellopott tőle: gyerekkora meséit. És hiába tartották vissza, hiába magyarázták a szülei, hogy anyai nagyapja más királynékról mesélt, hogy annak semmi köze ahhoz, akit lelőttek, hiába fenyegették olyan szavakkal, mint „kiegyezés”, „elnyomás”, hiába húzták fejét a dzsámik felé, ő menni akart, megkeresni a puha hegyeket, lágy és nem szúrós öli asszonyokat, a másként nőő fákat, amelyek közé úgy ékelődnek a fenyvesek, mint a mássalhangzók közé a magánhangzók. Azt mondta, elege van a haragosan ég felé meredő fenyőerdőkből, amelyek úgy torlódnak, mint a mássalhangzók a szavakban. És amikor vége lett a háborúnak, elindult, gyalog jött ide, ebbe a faluba, bekecse alatt az anyja kötötte pulóverben, nadrágját ugyanolyan kötött zokniba tűrte, zsákjában meg két tyilimet rejtegetett, nagyszülei szobájából valót. Azt gondolhatta, ha már a nagyapja nem érte meg, hogy viszontláthassa városát, legalább a szőnyeg, amibe naponta többször belerévedt a tekintete, legalább az kerüljön el a puha hegybe ékelt városba.

De nem tudott ott maradni, idegenül érezte magát. Vagy idegennek? Csuda magassága, fekete haja és éles orra elegendő ok lett volna. Meg a nadrág szárán felcsúszó zokni. Bámulták, gondolom, de ő fel se vette, boldog volt, megtalálta nagyapja meséit. De idegenül érezte magát – legyen így, aki boldog, nem lehet idegen –, mert munkát nem talált, ő a fához értett, azt tudta simogatva alakítani. Így került a falunkba. Közel mindkét városhoz, így mesélte nekem. Mert mindkettőhöz közel akart lenni; ebben a faluban megtehetette, mert ez éppen úgy van a hegyek közé ékelve, mint amelyikből eljött, ha fegyalogolt az útra, nem is láthatta a falu egyetlen utcáját, csak sejtette, hogy ott van. Akár otthon. És a másik is közel volt, a mesés.

Anyámat egyetlen mondatral hódította meg: azt mondta neki, hogy soha nem lesz ráncos a szája környéke, mert nem szürcsöli a fekete-kávéba mártott cukrot. Árva lány volt, senki nem ellenezte, hogy ez a messziről jött fekete ember elvegye. Neki meg hízelgett az ereje, a sudár fenyőkhöz szokott izmos keze, hosszú teste és az a hódolat, amellyel lágy öléhez közeledett a tyilimen. Gondolom, így lehetett. És ezért lettem én Alma, az ő vezeklése volt ez, hogy elárulta anyját, nagyanyját, talán még a nagyapját is, aki éppen *azokat* az asszonyokat szerette. A nevüket adta nekem.

Én meg olyan lettem, mint ők lehettek, a kemény hegyek között. Fekete hajam, akár a gyapjú, járásom büszkén sodródó, akárha bő nadrágba tekerték volna a csípőmet. Rajtam keresztül távolodtak el egymástól. Anyám féltékenyen figyelt, minden *ottani* nőt látott bennem, és őket képzelte a tyilimre. Apám meg hallgatag lett, talán mert nem tudta, nem hitte, hogy a lágy hegyekhez hasonló nyelv olyan hegyesen szúrhat, mint a fenyőerdők, amelyek közül elmenekült. Vagy már előbb lett hallgatag, és anyám ezért féltékeny? Nem tudom. De ahogyan múltak egymás mellett az időt, az megszüntette bennük az irántam való szeretetet. Nem hibáztattam őket, nem is tudtam, hogy ez történt. Én csak azt éreztem, hogy nekem háttal jó élni, háttal nekik, az ablakhoz nyomva a fejem, az izzadt ablaktábla mozdulatlan meséit figyelve. Az olyan biztonságos volt. És titkos; senki nem tudta, ha nem sikerült összeállítanom, az ablak izzadságcseppeiből kiraknom a beteljesült mesét. Tudod, ez nagyon fontos, hogy senki ne tudja rólad, ha nem sikerül, mert akkor azt sem sejtik, hogy a beteljesültre vágysz, arra, hogy megjelenjen előtted a lényeg, és csakis az.

Csak a telekre emlékszem. A kondásfiúra, aki kezében tartja a királylány hosszú haját. Szépségük izzadságban gyöngyözik.

A faluban nem volt szokás leszedni az almát. Ahogyan lehullottak, úgy maradtak a fűben tavaszig, lassan rohadva el. Gondolom, azért dobáltak tavaszonként a fiúk ezekkel a rothadt almákkal, mert másmilyen voltam, mint a falubeli lányok. Talán zavarba ejtettem őket. Ez jó is lehetett volna, de én átoknak éreztem. Alma, figyelj csak, Alma, kiabálták, és repítették a testemnek az almákat, most ryszáld a csípődöt, suhantották felém a mondatot, mindig ugyanezt, nem értettem, mert nem tudtam, hogy azt teszem; én csak így tudtam járni. Kellemesnek éreztem azt, hogy járhatok. Mintha selyem simogatná a combom, tekeredne körém. És néha egészen gyönyörű volt ez az érzés, szinte megizzadtam belé.

Nem tudtam másként tenni, hát a kertek alatt jártam, benne a hegyoldalban. Már elkezdődött a háború, rongyos volt a tyilim, és én nem tudtam, miért vagyok Alma, mivégre dobálták utánam az avarból előkotort, megbarnult gyümölcsöket, mi a hiba bennem. Ott ültem az ablak előtt a hokedlin, de már nem izzadt nekem meséket, inkább a testem tette, a hajam, mintha valaki a karjára tekerné, izmos kézzel zabolázná, azt mesélte, és szép volt, mozdulatlanságba merevült ez is. Anyám egyszer azt mondta, úgy parázslík, mint *azok*, apám meg hallgatott, nem is nézett rám, de mintha egyetértett volna anyámmal. És ez megint csak árulás volt, de most anyámat árulta el, beismerve, hogy *azok* a nők valóban parázslanak a kemény hegyek között. És nem tudta megmagyarázni neki, hogy ő nem bánja – gondolom –, hogy neki nem kellett, hogy nem tehet arról, hogy a véreből lettem, és azokhoz hasonlítok.

Akkor döntöttem el, hogy beköltözök a királynék városába – apám mindig csak így emlegette –, amikor (vége lett már a háborúnak) egyik fagyos reggelen, az ablak mellett ülve a hegynek futó kertünk almafáján megláttam két mosolygó almát, ott piroslottak a megbarnult, vékony zúzmarával borított levelek között. Mert először láttam, hogy ilyen is lehet az alma. Érted talán. Biztosan sokszor bámultam már az almafánkat és a termését, de nem *láttam*, ahogyan magam elé se tudtam volna képzelni, mindig csak azokat a megpuhult, barna, rothadt, avarban áttelelt almákat, amiképpen magamat is ilyennek; de akkor reggel az jutott eszembe, hogy talán mégsem úgy van, talán olyan vagyok, mint az a két pirosan mosolygó a novemberi fán, ami valahogy ott ragadt fenn, nem zuhant bele avarral borított sírjába. Azt mondtam akkor, hogy beköltözöm a városba, mielőtt késő volna. Mielőtt otthagadok, rothadok meg az ablak előtt a hokedlin.

És tudom, hogy jól tettem. Bár ami történt, ha nem is rögtön, de az ellenkezőjéről kezdett szólni. Eleinte jó volt, dolgoztam, a vásárcsarnokban árultam, főképpen almát, piros és sárga almahegyek mögül figyeltem az embereket, de nem furcsállottak engem, nem éreztem, hogy egyszer csak a testem felé irányítják éles röpítéssel az almákat, inkább becéztek, Almácskának hívtak és kedvesek voltak, a város jó, elfér benne mindenki, még én is. Ott ismertem meg a férjemet. Jó volt vele élnem. Mozdulatlanságba meredtek az éjszakák, mesét izzadt a testünk, úgy éreztem magam, mint a hokedlin guggolva, míg a négybe osztott ablakot néztem, de nem voltam egyedül. És ez szép volt. Neki meg a szétterülő, keze alá csúszó hajam; azt mondta, szép neki.

Nem tudom, hogyan történt és mikor. Furcsán nézett. Aztán megkérdezte, miért Alma a nevem, és tetszik-e nekem valaki, hogy olyan magam kellekve járok-kelek. Nem értettem. Kihúltak az éjszakák, ahogy a szoba is a téli reggelekre, amikor eltűnnek a mesék. Minden mozgásba lendült, zavaros lett, én meg csak vártam, hogy újra mozdulatlanságba merevüljünk. Nem szokott az italhoz, biztosan azért történhetett meg, hogy megfagyott, a falu közepén, az én falum közepén, a kocsmá előtt. Azt mondják, egészen barna volt a feje. Arra gondoltam, mint egy rothadt alma, olyan lehetett.

De nem tudom elhinni, hogy mindez belőlem jött. Azoknak a kemény hegyeknek a másmilyen asszonyaiból. Én csak a szépséget akartam, hosszantartón, mozdulatlanságba merevültem. Mindenki így van ezzel, nem? Látod, még a gyerekek is. Azért söpri le az asztalról a készen kapott és összerakhatatlan mesekockákat. Vagy nem?

(Híd, 2006/1.)

LOVAS ILDIKÓ 1967-BEN SZÜLETETT SZABADKÁN. PRÓZÁT ÍR. SZIRMAI KÁROLY-DÍJAS.